

ÜNİVERSİTE DÖNER SERMAYE İŞLETMELERİNDE YAŞANAN SORUNLAR İÇİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

PROBLEMS DEALING WITH MANAGEMENT OF CIRCULATING CAPITAL IN UNIVERSITIES AND SUGGESTED SOLUTIONS

Mahmut HANOĞLU¹

ÖZET: Döner sermaye işletmeleri, üniversitelerin bilgi birikimleri sonucunda gerçek ve objektif bilime dayalı olarak ürettikleri mal ve malzemelerin satışını gerçekleştirdikleri için toplumun hemen hemen her kesimini ilgilendiren kurumsal yapılardır.

Bu işletmeler, kurumların atıl kapasitesini kullanarak katma değer yaratan en önemli mali özerkliği olan kurumlardır. Ancak bu kurumlar ister idari hususlarda ister mali hususlarda olsun çok sıkıntılı süreçler yaşamaktadırlar. İdari ve mali konularda yaşanan bu sıkıntıların anlatıldığı bu çalışma özellikle mali alanda yapılması gereken düzenlemelerden bahsederek yaşanan problemlere açıklık kazandırılmayı ve bu problemlerin çözülmesine dayanak olan çözüm önerilerini içermektedir.

Anahtar sözcükler: Döner Sermaye İşletmesi idari ve mali mevzuat, yasal kesintiler, yükümlülükler.

ABSTRACT: Management of circulating capital is organizational structure applying to nearly all social classes due to its production of goods and materials based on objective scientific data accumulated in universities. Management of circulating capital is function possessing the most important financial autonomy, i.e. creation of added value using unutilized capacity of institutions. However there are serious administrative and financial problems concerning management of circulating capital. This paper aims at displaying these problems and offers necessary solutions to clarify them, particularly in financial sphere.

Keywords: Administrative and financial regulations, management of circulating capital, federal withholding, obligation.

GİRİŞ

Devlet kurumları kendilerine tahsis edilen bütçeler doğrultusunda harcama gerçekleştirirler. Bu harcamalar neticesinde atıl bir kapasitenin ortaya çıkması bu ekonomik unsurun kurumun lehine kullanılması hususunda kurumlara önemli bir fırsat tanımış olur. Döner sermaye işletmelerinin elde ettiği gelirlerin serbest kullanım kolaylığı nedeniyle atıl kapasiteye sahip her kurumu bu işletmeleri kurmaya teşvik eder². Özellikle üniversitelerde eğitim ve öğretim faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan bu atıl kapasite döner sermaye işletmelerinin etkin bir şekilde kurulmasına ve işletilmesine temel teşkil etmektedir.

Gelirleri milyarlarca lirayı bulan bu işletmelerin idari ve mali yönden işletilmeleri mevzuat açısından birçok uygulamayı ve bu uygulamalar neticesinde ortaya çıkan birçok

¹ Erzincan Üniversitesi Döner Sermaye İşletme Müdürü, mahsosli@hotmail.com

² ÇALIŞGAN ARANMAZ Sinem, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Üniversite Döner Sermaye İşletmelerinin Bütçe Yönetim Sistemi ve Hacettepe Üniversitesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, 2005

problemi de yanında getirmiştir³. Bu işletmeler faaliyetlerini gerçekleştirirken, günümüzde yürürlükte olan idari ve mali mevzuatlarının yetersizliği bu mevzuat hükümlerinin güncellenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Olası problemlerin çözümünde bir takım sorunların ivedilikle çözülmesi gerekmektedir. Bu çalışmada üniversite döner sermaye işletmelerinde yaşanan olası problemlerin neler olduğu ortaya konulmakta ve bu problemlerin çözümüne yönelik öneriler sunulmaktadır.

ÜNİVERSİTE DÖNER SERMAYE İŞLETMELERİNDE YAŞANAN SORUNLAR İÇİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Devlet kurumları fazla kapasitelerini kullanmak için döner sermayeli işletmelerin kurulmasını çeşitli kanun ve yönetmeliklerle hükme bağlamıştır. Kurumlar kendi bünyelerinde kurdukları döner sermaye işletmelerini yine kendi kurumlarının bağlı olduğu kanun ve yönetmelikler doğrultusunda işletirler⁴. Darphaneye ait döner sermaye işletmesi darphane ilkeleri doğrultusunda işletilirken, Sağlık Bakanlığına bağlı döner sermaye işletmeleri de Sağlık Bakanlığının ilke ve esaslarıyla işletilmektedir. Bu işletmelerden biriside üniversitelerde kurulan döner sermaye işletmeleridir.

Üniversitelerde kurulan döner sermaye işletmeleri 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 58. Maddesine dayanılarak hazırlanmış olan “Üniversitelerde Döner Sermaye İşletmelerinin Kurulmasında Uyulması Gereken Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”⁵ doğrultusunda kurulurlar. Kurulumu birçok idari ve mali işlemin yerine getirilmesiyle gerçekleştirilen bu işletmeler ne yazık ki kendilerine ait tanımlayıcı ve tamamlayıcı bir kanun metni ile yönetilmeliler.⁶ Bu işletmeler yönetilmeye çalışılırken üç ayrı yönetmelik işletme yöneticilerine yönetim faaliyetlerinde dayanak olur. Özellikle üniversite döner sermaye işletmelerinin idari ve mali yönetimi için hazırlanan yönetmelikler aşağıdaki gibidir.

1. 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 58. Maddesine Göre Döner Sermaye İşletmelerinin Kurulmasında Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmelik
2. Döner Sermayeli İşletmeler Bütçe Ve Muhasebe Yönetmeliği
3. Yükseköğretim Kurumlarında Döner Sermaye Gelirlerinden Yapılacak Ek Ödemenin Dağıtılmasında Uygulanacak Usul Ve Esaslara İlişkin Yönetmelik
4. Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Yönetmeliği
5. Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Ek Ödeme Dağıtım Yönergesi

Yukarıdaki yönetmelikler bu işletmelerin idari ve mali işlemlerinin yürütülmesi sırasında işletmelerin ihtiyacı olan yeterli hükümleri içermediği için ülkemizde kamu mali mevzuatı alanında kullanılan diğer kanun ve yönetmeliklerde bu işletmeler tarafından kullanılmaktadır. Kısaca özetlemek gerekirse üniversite döner sermaye işletmelerinin idari ve mali yönetimini aşağıdaki kanun ve yönetmelikler de kapsamaktadır.

³ http://dmisproje.muhasebat.gov.tr/dss_verileri.php

⁴ TÜRKHAN Sergül, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Bölümü, Maliye Anabilim Dalı, Mali Hukuk Bilim Dalı, Kamu Kesiminde Döner Sermaye İşletmelerinin Yeri ve Önemi, 2009

⁵ 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu

⁶ Tekin YENİGÜN, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Kamu Mali Yönetimi Kapsamında Üniversite Döner Sermaye İşletmelerinin Yeniden Yapılandırılması ve Bir Model Önerisi, 2011

1. 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu
2. Taşınır Mal Yönetmeliği
3. Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliği
4. Harcırah Kanunu
5. Vergi Usul Kanunu
6. Katma Değer Vergisi Kanunu
7. Tevkifat Kanunu
8. Damga Vergisi Kanunu
9. Gelir Vergisi Kanunu (Muhtasar)
10. Kurumlar Vergisi Kanunu
11. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
12. Kefalet Kanunu
13. 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu
14. 4735 Sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu
15. Ön Ödeme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
16. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
17. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu
18. 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu
19. Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliği
20. Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu
21. Resmi Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
22. Muhasebe Yetkilisi Mutemetlerinin Görevlendirilmeleri, Yetkileri, Denetimi ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

Olası Problemler

1. Mevzuat Yetersizliği ve Eksiklikleri

Tüzel kişiliği olmayan bir kamu idaresi olan döner sermaye işletmeleri üniversitelerin faaliyet alanları doğrultusunda mal ve hizmet üretirler. Bu işletmelerden en önemlisi elbette ki sağlık ve uygulama eğitimi ve hastane hizmetleri veren tıp fakültesine bağlı üniversite hastanesidir.

Üniversite hastaneleri başta olmak üzere diğer işletmeler, eksik ve dağınık mevzuatları gereği, mali yükümlülüklerde ki zorluklar sebebiyle gerçekten çok ağır koşullarda mal ve hizmet üretmek satışlarını gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Mali yükün ağırlığı, ülkenin çok büyük bir kamu hizmetini karşılayan, üçüncü basamak sağlık hizmeti veren üniversite hastanelerini çok zor durumda bırakmaktadır.⁷

Öncelikle işletmelerin karşılaştıkları bu mali zorlukların kaynağı olan mali yükümlülüklerin bir diğer adıyla yasal kesintilerin neler olduğu şöyle sıralanır.

⁷ Prof. Dr. Asaf VAROL, Döner Sermaye İşletmelerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri, 4, 5

1. **Hazine Payı Kesintisi:** Üniversite döner sermaye işletmeleri elde ettikleri gayri safi tutarın yani vergi hariç gelirin % 1 oranında ki tutarını tahsilâtın yapıldığı ayı takip eden her ayın 20'sine kadar bağlı oldukları saymanlık aracılığıyla illerde hazinedar görevi yapan vergi dairelerine yatırmak zorundadır⁸.
2. **Bilimsel Araştırma Proje Payı (BAP):** Bu kesinti döner sermaye işletmesinin bağlı olduğu kurum olan üniversitenin Bilimsel Araştırma Projelerine kaynak yaratmak için elde edilen döner sermaye gelirlerinin gayri safi tutarından % 5 oranında yapılan kesintidir.
3. **Birim Payı (Kurum Payı):** Döner sermayeli işletmeler elde ettikleri gelirlerden maliyet unsurları düşüldükten sonra en az % 15 olmak üzere birim (kurum) harcama payı ayırmak zorundadır. Bu kesinti içerisinde kurumun ihtiyacı olan her hangi bir mal veya hizmet alımı yapılabilir. Ayrıca bu tutar içerisinde döner sermaye geliri elde eden birimin üst yöneticilerine "Yönetici Payı" adı altında ödeme yapılır.
4. **Personele Ödemeler:** 1, 2 ve 3. maddede ki kesintilerin ardından kalan tutar işletmenin mal ve hizmet üretiminde fiili katkısı olan personele katkı payı olarak ödenir. Bu ödemelerde mesai içi ve mesai dışı çalışma saatleri ile personel unvanları göz önünde bulundurularak ek ödeme yapılır.

Yukarıda kısaca bahsedildiği üzere döner sermaye işletmeleri elde ettikleri geliri vergi hariç yukarıda anlatılan oranlar doğrultusunda dağıtırlar. Ancak bu kesintilerin hiçte adil olmadığı ortadadır. İşletmelerin maliyet unsurları göz önüne alınmadan 1. ve 2. maddede yapılan kesintiler işletmelerin mali yükünü iyice artırmaktadır. Hazine ve BAP kesintisi gayri safi yani vergi hariç tutardan kesildiği için o gelirin elde edilmesinde harcanan maliyet unsurları göz önünde bulundurulmamaktadır. Bu elbette ki haksız bir uygulamadır. Üniversite döner sermaye işletmeleri serbest piyasa koşullarında diğer özel sektör işletmeleriyle rekabet etmektedir. Bu rekabet koşullarının adil olabilmesi için bu iki kesintinin daha farklı bir şekilde hesaplandığı bir sistem uygulanmalıdır. Bunun için en iyi formül tıpkı Kurumlar Vergisinde olduğu gibi kesintinin yılsonunda, elde edilen kârlardan kesilmesidir.

2. Hazine Payı ve BAP Hisselinin Revizyonu veya Kaldırılması

Kurumlar Vergisi⁹, mükellefi olan işletmeler her yılsonu el ettikleri gelirlerden maliyet unsurlarının tamamı düşüldükten sonra elde kalan kâr tutarından % 20 oranında vergi öder¹⁰. Bu vergi türündeki hesaplama yöntemine benzeyen bir hesaplama ile Hazine ve BAP payı içinde bu kesintiler yeniden hesaplanmalıdır. Ya da çok daha iyisi bu iki kesintinin hiç alınmamak üzere tamamen kaldırılmasıdır. Üniversite hastanelerinin içerisinde bulunduğu ekonomik kaos düşünüldüğünde bu kesintilerin kaldırılması gerçekten çok önemli ve kamu faydası oluşturacak bir karar olacaktır.

KDV İndiriminin Yapılamayışı

Ayrıca üniversite hastanelerinde satılan mal veya hizmetlerle ilgili satışlar neticesinde KDV tahsilatı yapılmamaktadır. Ancak hastane kendi işletmesinde kullanmak üzere satın aldığı

⁸ Üniversite Döner Sermaye İşletmelerinin Kurulmasında Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

⁹ 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu

¹⁰ YAVUZ Hakan, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Bölümü, Maliye Anabilim Dalı, Maliye Bilim Dalı, Türkiye'de Kurumlar Vergisinin Ekonomik Etkileri ve Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, 2008

Üniversite Döner Sermaye İşletmelerinde Yaşanan Sorunlar İçin Çözüm Önerileri

mal veya hizmet için ödeme yaparken KDV ödemesi de yapmaktadır^{11,12}. Bu durum vergi gelirleri ve giderleri açısından üniversite hastaneleri için çok ciddi bir kayıp oluşturur. Oysa “Hesaplanan KDV” tutarının tahsil edilmediği durumlarda bile “İndirilecek KDV” tutarı her zaman beyan edilerek vergi dairesine ödenmek zorundadır. Basit bir hesaplamayla;

Bir mali yıl içerisinde KDV hariç ortalama 30.000.000 TL mal veya hizmet alımı yapmış bir hastane % 18 KDV ödemiş olsun. Bu durumda $30.000.000 \text{ TL} \times 1,18 = 35.400.000 \text{ TL}$ ödeme yani 5.400.000 TL KDV ödemesi yapılmıştır. Aynı hastane aynı yıl içerisinde 40.000.000 TL sağlık hizmetini üreterek satmış olsun. Bu satıştan satışlara tanınan KDV muafiyeti gereği hiçbir şekilde KDV geliri elde edememiş olacaktır. 5.400.000 TL KDV ödemesi yaptığı halde hiç KDV tahsilâtı yapamamıştır. Ancak 40.000.000 TL den en azından sağlık hizmetleri karşılığı % 8 KDV alınmış olsaydı; $40.000.000 \text{ TL} \times 1,08 = 43.200.000 \text{ TL}$ tahsilât yapılmış olacaktı. KDV mahsuplaşması sonucunda,

$5.400.000 - 3.200.000 \text{ TL} = 2.200.000 \text{ TL}$ fark oluşur. Hastane işletmesi 5.400.000 TL KDV ödemesi yerine 3.200.000 TL gibi ciddi bir rakam kazancıyla ancak 2.200.000 TL KDV ödemesi yapacaktır.

Yukarıdaki hesaplamadan da görüleceği üzere hastane için gerçekten çok ciddi bir tutar vergi ödemesi için ayrılmaktadır. Bu haksız uygulama işletmelerin mali motivasyonunu önemli ölçüde olumsuz yönde etkilemektedir¹³ Bu durumun önüne en kısa sürede geçilmeli yasal düzenlemeler bir an önce yapılmalıdır.

3. Kurumlar Vergisi Mükellefiyetinin Haksız Uygulanışı

Döner sermaye işletmelerinin bir diğer önemli sorunu ise bu işletmelerin bağlı oldukları vergi daireleri tarafından Kurumlar Vergisi Mükellefi yapılmaya çalışılmalarıdır. Vergi daireleri bu konu ile ilgili özelgeler yayımlayarak mevzuattaki boşluğu doldurmaya ve döner sermaye işletmelerini Kurumlar Vergisi Mükellefi yapmaya çalışmaktadırlar¹⁴.

Döner sermaye işletmelerinin Kurumlar Vergisi Mükellefi yapılamayacağı hususu hiçbir mali veya idari mevzuatta yer bulmamış olsa da bu mükellefiyetin tesis edilmesiyle ilgili çok somut hükümlerde bulunmamaktadır. Üniversite döner sermaye işletmelerinin Kurumlar Vergisi Mükellefi olmaması gerekmektedir. 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanununun 58. Maddesi üniversitelerde döner sermaye işletmelerinin nasıl kurulacağını ve elde edilecek gelirlerin hangi oranlarda nerelere dağıtılacağını detaylarıyla anlatmaktadır. Elde edilen gelirin nerelere dağıtılacağı kanun tarafından anlatılırken her kuruluş gelirin dağıtımının kurum içi ve kurum dışı yasal kesintiler olduğu vurgulanmaktadır. Vergi ve Hazine Payı kurum dışı harcamalar iken, BAP, Kurum Payı Kesintisi ve Personel İçin Ödenecek Tutar kurum içi dağıtılacak tutarlardır. Bu tutarların dağıtılması neticesinde kurum kasasında zaten kar kalmaması gerekmektedir. Ancak yılsonu kasa da kalan tutar dağıtılamayan tutarlardan kaynaklanacağı için kanun gereği bu tutarların gelecek yıl bütçelerine eklenmesi gerekmektedir.

¹¹ 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu

¹² ÖZBAY Hüseyin, Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Sağlık Bakanlığı Hastanelerinde Döner Sermaye Harcamalarının Değerlendirilmesi, 2010

¹³ SAAT Ersin, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Vergi Yüküne Karşı Vergi Mükelleflerinin Tutumu, Yüksek Lisans Tezi, 2015

¹⁴ T.C. Gelir İdaresi Başkanlığı İzmir Vergi Dairesi, B.07.1.GİB.4.35.16.01-176300-618 Sayılı ve 16.11.2011 Tarihli Özelge

Döner sermaye işletmelerinin Kurumlar Vergisi Mükellefi olamayacakları hususunda Danıştay'ın vermiş olduğu birçok karar vardır¹⁵¹⁶. Yukarıda anlatılan gerekçeler ve vergi dairelerine açılan davalar neticesinde hem yerel mahkemelerin hem de Danıştay'ın verdiği kararlar doğrultusunda Üniversite Döner Sermaye İşletmelerinin Kurumlar Vergisi Mükellefi yapılması doğru bir uygulama değildir. Danıştay'ın bu kararları doğrultusunda kanun koyucunun bu konu hakkında gerekli düzenlemeleri bir an önce yaparak üniversite döner sermayelerinden alınan bu vergiyi ortadan kaldırması gerekmektedir.

4. Vergi Beyannamesi Verme Sorumluluğu

Döner sermaye işletmeleri idari ve mali yönden kendi kanun ve yönetmeliğine bağlıken, muhasebe işlemleri yönünden il defterdarlığına bağlı faaliyet gösteren “Kurumlar Döner Sermaye Saymanlığına” bağlıdır. Muhasebe işlemlerinin tamamı bu birimlerde kayıt altına alınır. İşletmeye ait banka hesaplarının açılması, bu hesaplardan harcama yapılması tamamen Sayman kontrolindedir. Her türlü yevmiye kaydı burada kayıt altına alındığı için mali tablolarda bu birim tarafından oluşturulur. İşletme gelirlerinden ödenmesi gereken Hazine Payı saymanlık tarafından hesaplanarak vergi dairesine, BAP Hissesi ise işletmenin bağlı olduğu kurumun Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığının hesabına yatırılır. Bu işlemlerin tamamını saymanlık yaparken ülke genelinde üniversite döner sermayelerine ait vergi beyannamelerini verme sorumluluğu hiçbir kanun veya yönetmelikte bahsedilememesine rağmen işletmelere yükletilmiştir. Bu durum işlemlerin bütünlüğü ile çelişmektedir. İşletmelerin tesis ettiği işlemler sonucunda verilmesi gereken vergi beyannameleri Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü'nün değil Saymanlık Müdürlüğü'nün vermesi gerekmektedir. Çünkü vergi beyannamelerinin düzenlendiği mali tabloların tamamı saymanlık bünyesinde hazırlanmaktadır. Bu beyannameleri vermenin mali sorumluluğundan bütün saymanlıklar uzak durmaktadır. Vergi beyannamesi vermemenin veya geciktirmenin cezası ise sorumlu personele rücu ettiği¹⁷ halde bu görevden sorumlu olan personelin kimler olacağıyla ilgili yasal bir düzenleme yoktur. Beyanname verme sorumluluğu işletmeler üzerinde yasal bir yükümlülük olmadığı için bir an önce bu konuyu düzenleyen kanun hükümlerinin ilgili yasalara konulması gerekmektedir. Aksi takdirde bu yanlış uygulamadan ötürü döner sermaye işletmesi çalışanları vergi beyannamesi verme sorumluluğu nedeniyle idari ve mali hususlarda cezai işlemlerle karşı karşıya kalabileceklerdir.

5. Personele Ait Özlük Hakları Karmaşası

Döner sermaye işletmeleri personel tedariki konusunda da çok ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Bu işletmelerin nasıl idare edileceğini anlatan genel hükümlerin dışında özel ve bağlayıcı hükümler bulunmamaktadır. Bu nedenlerden dolayı hem eğitimli personel istihdamı güçleşmekte hem de Döner Sermaye İşletme Müdürlüklerinde çalışan personelin özlük hakları yönünden çok çeşitli karışıklıklar yaşanmaktadır. Bu karışıklardan bir kaçına şöyle örnek verilebilir.

- a. Döner sermaye işletmesi durumundaki üniversite hastanelerinde çalışan memur statüsündeki bütün personelin maaşlarını Maliye Bakanlığı ödeneklerinden alması gerekirken bu hastanelerde çalışan birçok memur maaşını döner sermaye gelirlerinden almaktadır. Bu durum hastaneye ait mali yükü iyiden iyiye artırmaktadır. Oysa mali yönden çok ciddi bir dar boğaz yaşayan bu hastanelerin mali mevzuatında yapılacak değişikliklerle ekonomik yönden desteklenmesi gerekmektedir. Üçüncü basamak sağlık hizmeti veren bu önemli kurumların bu tür mali problemlerle uğraşması öğretim elemanlarının verdikleri eğitimin kalitesini düşüreceği gibi öğrencilerin aldığı eğitimin de yetersiz olmasına neden olacaktır. Bu

¹⁵ Danıştay 4. Dairesi, Dava Esas Numarası: 1999/3147, Karar Numarası: 2000/956, Karar Tarihi: 08.03.2000

¹⁶ Danıştay 4. Dairesi, Dava Esas Numarası: 2015/10087, Karar Numarası: 2015/7548, Karar Tarihi: 21.12.2015

¹⁷ Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliği

Üniversite Döner Sermaye İşletmelerinde Yaşanan Sorunlar İçin Çözüm Önerileri

olumsuz durumların doğal sonucu olarak kalitesiz bir sağlık hizmeti ortaya çıkacaktır. Özellikle sağlık gibi bir alanda bu tür zorlukların üniversite hastanelerine yaşatılmaması gerekmektedir. Bilim ve eğitim üsleri olan bu kurumların bu tür mali problemlerle yıpratılması doğru değildir¹⁸.

- b.** Döner sermaye işletmelerinde çalışan personellere ait bir diğer problem ise Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü kadrolarına asaleten atanan personelin maaşını özel bütçeden mi yoksa döner sermaye bütçesinden mi alacağıyla ilgili husustur. Hastanesi olmayan döner sermaye işletme müdürlükleri muhakkak ki çok daha az gelir elde etmektedirler. Buna rağmen bu işletmeler varlıklarını sürdürmek zorundadır. Bu nedenden dolayı bu işletmeleri idare edecek yönetici ve memurlara ihtiyaç vardır. Bu yönetici ve memurlar kamu adına çalıştıkları halde Müdürlük kadrolarına atandıkları zaman maaşlarını döner sermaye gelirlerinden almaya zorlanmaktadır. Geliri yeterli olmayan işletmeler bu görevleri vekâlet eliyle yürütmektedir. Bu durum işletme çalışanlarını yaptıkları işe ve temsil ettikleri unvana yeterince bağlamadığı için personelde işe odaklanma eksikliği yaratmaktadır.

Kanun koyucunun yukarıda sıralana bu muallak durumları muhakkak bir hükme bağlaması gerekmektedir.

SONUÇ

Ülke ekonomisine bu denli katkısı olan bu işletmelerin etkin, ekonomik ve daha verimli faaliyetlerde bulunmaları için gerekli kanun ve yönetmeliklerin yeniden düzenlenerek işletmeler üzerindeki idari ve mali yüklerin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Aksi halde, bilimsel alanda hizmet veren, devletin ve kurumların atıl kapasitesini değerlendirmeleri neticesinde sosyo-kültürel ve ekonomik alanda ülkemize katma değer sağlayan bu işletmeler çok yakın bir zamanda mali bataklık içerisine sürükleneceklerdir. Telifisinin çok güç olacağı durumlarla karşı karşıya kalmamak için en kısa sürede yukarıda izah edilen hususlar da iyileştirme çalışmalarının yapılması tavsiye edilmektedir.

Mali yüklerin fazla olduğu, kesintilerin ise ciddi oranlara ulaştığı durumlarda üniversite personelinin de döner sermaye gelirine konu olacak mal ve hizmeti üretmede çekinceli davrandığı da aşikârdır. Çünkü mal ve hizmeti üreten personel satıştan sonra elde edeceği ücretin birçok kalemden kesildiğini ve kendisine düşen payın azaldığını görünce işletme faaliyetlerinde yer almayı istememektedir.

İster personel açısından, ister üniversite açısından isterse ülke ekonomisi açısından bakılsın bu işletmelerin varlığına her hâlükârda ihtiyaç bulunmaktadır. Yukarıda izah edilen sebeplerden dolayı bu işletmelerin idari ve mali yapılarında bir an önce ciddi mevzuat düzenlemelerinin yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

213 Sayılı Vergi Usul Kanunu

2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu

5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu

ÇALIŞKAN ARANMAZ Sinem, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Üniversite Döner Sermaye İşletmelerinin Bütçe Yönetim Sistemi ve Hacettepe Üniversitesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, 2005

¹⁸ Mustafa GÜMÜŞ, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Üniversite Hastaneleri ve Döner Sermaye Sistemlerinin İşleyişi; Sorun ve Çözüm Önerileri Yüksek Lisans Tezi, 2006

Danıştay 4. Dairesi, Dava Esas Numarası: 1999/3147, Karar Numarası: 2000/956, Karar Tarihi: 08.03.2000

Danıştay 4. Dairesi, Dava Esas Numarası: 2015/10087, Karar Numarası: 2015/7548, Karar Tarihi: 21.12.2015

GÜMÜŞ Mustafa, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Üniversite Hastaneleri ve Döner Sermaye Sistemlerinin İşleyişi; Sorun ve Çözüm Önerileri Yüksek Lisans Tezi, 2006

Hakan YAVUZ, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Bölümü, Maliye Anabilim Dalı, Maliye Bilim Dalı, Türkiye'de Kurumlar Vergisinin Ekonomik Etkileri ve Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, 2008

http://dmisproje.muhasebat.gov.tr/dss_verileri.php

ÖZBAY Hüseyin, Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Sağlık Bakanlığı Hastanelerinde Döner Sermaye Harcamalarının Değerlendirilmesi, 2010

SAAT Ersin, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Vergi Yüküne Karşı Vergi Mükelleflerinin Tutumu, Yüksek Lisans Tezi, 2015

T.C. Gelir İdaresi Başkanlığı İzmir Vergi Dairesi, B.07.1.GİB.4.35.16.01-176300-618 Sayılı ve 16.11.2011 Tarihli Özelge

Tekin YENİGÜN, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Kamu Mali Yönetimi Kapsamında Üniversite Döner Sermaye İşletmelerinin Yeniden Yapılandırılması ve Bir Model Önerisi, 2011

TÜRKHAN Sergül, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Bölümü, Maliye Anabilim Dalı, Mali Hukuk Bilim Dalı, Kamu Kesiminde Döner Sermaye İşletmelerinin Yeri ve Önemi, 2009

Üniversite Döner Sermaye İşletmelerinin Kurulmasında Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

VAROL Asaf Prof. Dr. Döner Sermaye İşletmelerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri, 4,5

Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliği